

שמעון הורן עולה בדרגה

ולחמה בבית פנימה, למען מספר ער-
כים נעלים:
גיבוש חוכנית סוציאליסטית ברו"
רה של מפלגת "מועלי" ארץ-יש"
ראל.

אגדה אמיתית בהחלט

מאת מדינת ישראל

- בדקייבת המפלגה.
- מציאת אפיקים חדשים למירצו החלוצי של הנוער.
- חופש התיכוח בתוך המפלגה.
- מסירת כסאות מפתח לישיבים צעירים.

אם כי בכינוסי המועדון דובר בעיקר על איבועת הסעיפים הראשונים, הרי פעולתו הממשית נסבה כמעט כולה על הסעיף האחרון, ולא בלי הצלחה. כיום תופסים חבריו עמדות נכבדות ביותר במנגנון הממשלתי, ההסתדרותי והמפלגתי. כמו שמעון הורן, היו גם שאר החברים נאמנים לרעיון היסודי של הזהות המוחלטת בין שליחות העם ושליחות היחיד.

אלכסייה כלכלית

צרוף זה הגיע למלוא משמעותו, כאשר הרגיש שמעון הורן, כעבור שנה, כי שליחות העם (וגם שליחות היחיד) קראות אותו לחיות שמעבר לים, בארצות-הברית. רגע כזה מגיע בחייו של כל עסקן צעיר, הנוכח לתדהמתו כי אופקו צרים מדי לגבי אישיותו. שהוא ממושכת וממצה בארצות-הברית היא התרופה היחידה וההכרחית לחסרונו זה.

הוא הודיע לכל ידידיו כי החליט לפתח את אחד מצדדי אישיותו הרבגונית שעד כה היה חבו, להקדיש את שנות חייו היפות ביותר ללימוד תורת הכימיה. אולם בהגיעו למקום, בו ציפה לו כבר גיב מהוגן, נזכר שמעון, אולי בפעם הראשונה בחייו כי עשה סטייה בלתי-כושר. החזית העיקרית של העם בימים טרופים אלו היא לא החזית הכימית, כי אם החזית הכלכלית.

אומנם, הוא ידע הכל על כלכלה גם קודם לכן ויעיד על כך ניתוחו המזהיר של המצב הכלכלי בישראל שפורסם ב־14.7.49:

...ועלינו לשאול: האמנם מוגד השוק השחור? — והתשובה היא: כן! האמנם יורדים מחירי המצרכים? — והתשובה היא: הן! האמנם נעלמות הסחורות מהחנויות? — והתשובה היא: לא! האמנם עולה האינדקס במירוצו כלפי שמים? — והתשובה היא: לא! המשק מתחיל להבריאה.

עצה כלכלית נכונה

אבל הישגים, אלה, שכל אדם אחר היה מסתפק בהם ונח על זרי הדפנה, לא נמצאו בעד שמעון הורן לחפש אחר השתלמות נוספת. כמעט שלוש שנים תמימות הקדיש ללימוד המקצוע, עד שהרגיש בנפשו כי הוא מושלם.

הרגשה דומה התפתחה באופן מקביל גם בממשלת ישראל. היא קראה לשמעון הורן, לפני חודשים אחדים, לחזור ארצה ולשמש בתפקיד יועצה הכלכלי.

"היועץ הכלכלי" של ממשלת ישראל אינו אדם סתם. בשנת השי"ב נשא את התואר היה דוד "וולק" (הורוביץ, האדם שנועד לנהל את הבנק הממלכתי הישראלי, המוסד הכלכלי החשוב ביותר במדינה. בשנת השי"ג לא נמצא בכלל אדם שהיה מספיק חשוב, מלומד ובעל-נשיו, כדי לשאת בתואר רם זה. המקום נשאר ריק. בשנתו הממשלתי של שנת השי"ג, הופיע שמעון הורן כשהוא נושא בתואר, אחד משני היועצים הכלכליים. הוא הועמד במקום השביעי אחריו של האוצר, מיד אחרי המנהל הכללי, המשנה למנהל והממונה על הכנסות המדינה.

בתפקיד זה היה שמעון הורן, אדם שמעולם לא עסק למעשה בענייני כלכלה (מלבד כלכלת עצמו, בה אומנם גילה הצלחה למעלה מהרגילה). מסוגל להכריע בענייני היסוד של המדינה, מנת לחמם של מיליון וחצי אזרחיה. אדם הטרוד בענייני כה מרובות, אין להניח לו לגור בחדרים כה מעטים. היתה זו איפוא עצה כלכלית נכונה כשהאוצר הקציב את הסכום הצנוע של 12 אלף ל"י כדי לקנות לשמעון הורן, בן ה־32, לאשתו חנה ולבתו בת ה־6, דירה מפוארת, המתאימה למעמדו. לא שיכון החתיקים וגם לא שיכון פקיד הממשלה יכלו לספק צרכים אלה.

חלחלה סתוכנות

בשבוע שעבר התמוצצה הפצצה. עלונו ריק ופוחז, שלא היה לו אפילו מושג על דרך היסורים של יועץ בישראל, הקים מהומה מיותרת סביב מכשירי עבודה אלמנטרי זה.

צרימוחין קטנוניים, יחד עם כל הששים לחבל במדינה, העלו כמה שאלות.

● האוצר הודיע שדירה זאת נמסרה אחרי שהורן נאלץ לחתור, בשל שרות המדינה, על דירתו בתל-אביב. שאלה: איזו דירה היתה להורן? שחזר לא מכבר מאמריקה, ישר לכיסא האוצר באוצר בירושלים?

● האוצר הודיע שהיתה זאת רק הלחאה והורן התחייב להחזיר את הכסף. שאלה: כמה שנים יותר הורן לחלוטין על משכורתו הממשלתית הצנועה כדי לצבור סכום עגול זה, ומה יאכל בינתיים?

היו אלה שאלות מגוחכות. באוצר שיש לו יועצים כלכליים כה מעולים, אין בעיות מבוטלות כאלה מטרירות את מנוחתו של איש.

● היועץ השני, היה אלכס רביב, איש מדע מזהיר שנמר בהצטיינות את מכללת לונדון וערך משד שנים את המדור הכלכלי רבי-ההשפעה של הארץ. רביב התפטר השנה מסיבות מעורפות.

כאן המקור להתעוררות האידאליסטית ה־טהורה (בהירה את) נס אצל בודדים בלבד, אך בתחושה ובתרגושה אצל רבים מאד, המבקשת אחרי משהו נשגב ונעלה יותר, משהו שאינו ניתן להשגה בנקל, משהו שיתן לו לאדם להתעלות ולעלות "מעבר לעצמו".

שמעון הורן, מאויים סוציאליסטיים, אשמרת, 27.10.49.

דמותו של שמעון הורן, צעיר חוס' שיער, משופם וגמיש-גוף, התבלטה עוד בנעוריו. כבר בצעידו הראשונים של הצעיר יליד פולין הורגש שכאן מתגבשת דמות — אף כי קשה היה עדיין לחשש שתהיה זאת הדמות המושלמת של דור המשך, אותם הצעירים שנועדו מטבע ברייתם להמשיך את מפעל-הענק של בוני סגירה ודגירה, מייסדי ההגנה, כובשי הביצות והשממה. כבר בסניף הנוער העובד בתל-אביב בלטה אישיותו המחנכת בעלת הכשרון הטבעי למהיגות ולמונהגות. שמעון, אדיר השפם, קנה לעצמו שם כמדריך מחונן. הוא לא השאיר ספק בלב הניכיו מה תועלתם בחיים: להגשים כמו גופם את חונו הדורות, לגאול בזיעתם וביכולות ידיהם את שממות המולדת. ואומנם, הקבוצה שהתחנכה על ידיו היתה הוכחה חייה לכושר השיכנוע שלו: היא יצאה ב־1942 להכשרה ליגור, ומשם לאפיקיה. אדיר היה תפצו של שמעון הורן, שקיבל גם הוא את דברי עצמו ברצינות, להצטרף אליה. אולם הקול הפנימי שקרא ליעוד גדול יותר, נשגב יותר, לא השתתק. לשוא ניסה בחצי-שנה של עבודה להתגבר עליו, להסביעו ביועה. כמעט בעל-כורחו משך אותו קול זה חזרה לרחובות תל-אביב.

היעוד האמיתי

אותה החייה עצמה חזרה כשנקרא שמעון הורן לשרת בקורס ממכפים של ההגנה. שוב היה חפצו אדיר לשאת רובה, לזחול בבוק, להשתתף על קוצים כאחרון הטוראים. אך הקול הפנימי חזר ורדף אחריו גם מבעד לרצועות הקרועות של אוהל הסיירים. הוא שב ונטל את שמעון הורן בצאורונו והשיבו לכור-מתחבתו האמיתי, לתל-אביב.

אחרי נסיונות כושלים אלה למרוז בגורל החליט שמעון הורן, בעל השיניים המושחרות, שיהיה זה מן התבונה להיכנע ולהתמסר ליעודו האמיתי: הוא הפך עסקן במפא"י. במפלגה אשר מעט הצעירים שהיו לה ישבו בקיבוצים ובהגנה וסבלו מחוסר-פנאי לעסקנות, עלה שמעון הורן לגדולה חיש נהיר. הלא היה הסיפס האידאלי של עסקן צעיר ומצליח.

היה זה אך סבעי איפוא שכאשר יסדה מפא"י ב־1945 את בטאון הנוער ביש"ה המול שלה, אשמורת, קיבל שמעון את התפקיד הקדוש לערוך במה זאת. היה זה תפקיד קרבי ממש, ואין להבין כלל את התרועמות שעורר מיניו זה בקרב צעירי המפלגה שהיו עסוקים במיסגרות ההגשמה ושהתמלאו על כי בטאון ניתן לידו צעיר שהעדיף את חלואת תל-אביב על נוחיות הנגב והעמק. היתה זאת רק דוגמה אחת לחוסר-ההבנה וקטנות המוחין שליחותה של דרכו. כי שמעון הורן לא היה מן ההולכים בתלם. הוא סטה ממנו בעזות, לפעמים קצת ימינה, לפעמים קצת שמאלה.

אם כי סטיות נועזות אלה לא היה בהן די כדי לעניין את קהל הנוער בעתון ועיר-התפוצה, הרי היה בהן די כדי שיחליט יום אחד, בנוח עליו הרוח הרעה, זלמן ("יואמה") אין כי רמתו של העתון נמוכה אפילו לגבי עלון מפלגתי.

החזית האמיתית

סגירת העתון, אם כי היתה מארע מסעיר, לא הורגשה די הצורך בגלל העובדה, שבינתיים פרצה מלחמת העצמאות. אלפי צעירים, ביניהם צעירי מפא"י, יצאו לשורות-הקסל. לא כן שמעון הורן, כמו לכמה מחבריו, נגלה גם לו כי הוא יכול לשרת את מולדתו באורח יעיל הרבה יותר מטוראי סתם וכי שליחות לשדה-הקרב תהיה ביובו פושע בתנאים החמורים בהם נמצא העם ברבע ההוא.

שמעון הורן נשמע תמיד לאחריות יותר מאשר לסערה־היצרים המטעים. הוא הצטייד במשרד יפה, מוכירה פרטית ומכונית. אם הסתיימה המלחמה בנצחון, אסור לשכוח לעולם גם את חלקו הצנוע בנצחון זה.

אך גם התותח האחרון, ומיד, כבאורח פלא, נמצא שמעון הורן שוב בחזית האמיתית. נכון לשרת את הרעיון במלחמה ובשלום. כדבריו בגליון הראשון של אשמורת המחודשת בעריכתו: "בימים ההם (של המלחמה)... הכה על ראשינו ודפק בלבנו הצורך להתמזגות מלאה ושלמה עם הצבא והמדינה — הצו הפנימי לעמוד בשורה אחת עם מכצעי המדינה. בכל מקום באשר הם... (אבל עכשיו) נאמר: איני יעודנו — כיים נקיים. נמשיך להיות כאשר היינו; ביטוי לכל צעיר בארץ, בגיל וברוח, בהתישבות ובצבא. במושבה ועיר, ספרות ובאמנות, בשליחות העם ובשליחות היחיד".

המלים האחרונות אינן מקריות. הן מגלות את אמונתו העמוקה של שמעון הורן: שליחות העם ושליחות היחיד שמעון הורן ירדו מן השמים כרוכים זה בזה.

"כל הכסאות-לישכנים צעירים"

למזלו, לא היה שמעון הורן בודד במערכה. מסביבו התלקטה חבורה של שני תריסרי צעירים, שאש החזון יקדה בהם במידה לא פחותה. חבורה זו קראה לעצמה בשם חוג צעירי המפלגה

● שנקרא תחילה משמרת.

בין משה סנה. בשטח החומר הפרידה תהום: בעוד שסנה היה בעיר אדם חפשי, מבוסס (יחסית) מבחינה כלכלית, היה ריפתו חבר משק עין-שמר. משפחתו, פרנסתו, עבודתו, חברתו, קשריו האישיים — כולם היו מרו" כיום במשק. ובמשק לא היה מקום לסטיות בלי פרישה.

אחרי משפט פראג תמך ריפתו בדעתו של סנה. אולם ברגע האחרון ממש, כשרגלו הי"תה כבר תלויה באויר וגירושו מן הקיבוץ בטוח, קפץ חזרה. לא קל לאדם בגיל העמ"י דה להתחיל את חייו מחדש. הוא נאחז ב"קרן הקולקטיביות הרעיונית, זכה למנה רבה של בוז משני הצדדים, אך נשאר אין שהוא בתוך המתנה.

פייג' לחכמה, שתיקה. בכך לא נג" מרה הסראגיה האנושית. ריפתו, שהיה ה"מוצמד הרביעי בסיעת מפ"ם, וחברו, אלעזר פוי ממשק מרחביה, שהיה המוצמד ה־12, נשארו כמעט מנוגרים. האשלים החוקים של השומר הצעיר, מאיר יערי, ויעקב חזן, יצאו לציד. אי-אפשר היה לקחת שיחורו מן הציד כשמתחתם ריקה.

בישיבת הסיעה העז ריפתו בקושי לפ"תוח את פיו בכלל. הוא ידע שכל מילה על"לה להמיט עליו שואה. יערי נעץ בו את עינו החדות, רק חיכה לפליטת פה.

בשבוע שעבר התכנסה הסיעה בכנסת. ביקשה לקבוע את קו המפלגה כלפי שאלת התביעה הישראלית לפיצויים ממזרח גרמניה. ערב כינוס ועידת הגדולים, השומר הצעיר, שתמיד שם את תביעת החומר הציוני מעל לתביעת הרוח הקומוניסטית, רדש שילומים—אף כי היה זה מעשה אנטי-סובייטי בהחלט—ריפתו התנגד בחצי פה. הוא לא העז לשלול בגלוי את דברי חבריו, מילמל שלא זו ה-שעה הנכונה, וגם הניסוח ראוי לחיקון פה ושם.

מאיר יערי לא ניסה אפילו להשיב. הוא רק הסתכל בריפתו בבוז עמוק, הפליט: "כן, פראג, פראג, פראג... ריפתו מיהר לשחקו.

המשק

הלקוח השלישי

משך שנים רבות התנהל מאבק בין ה"פועלים ובעלי התעשייה על כספי קרנות ה"פנסיה, הביטוח וקופות התגמולין. 65 מיליון הליירה, שנאספו עד היום בקרנות אלה כדי להוות קרש הצלה לעובדים במקרה של פי-טורף, זיקנה ואסון, משכו כמו במגנט את לבם של אלה שידעו מה אפשר לעשות בס"כ כומים עצומים אלה. חלק גדול של כספי אלה, שהופקד עוד בומן השלייה הישראלית היתה שוה בערכה לשלושה דולאר, הפסיד למעשה בינתיים חלק גדול מערכו לגבי בע"ליו האמיתיים, הכספים שישמו חן חזרו ל"סוגל בונה, המשיביר המרכזי ומפעלים הס"תדורתיים רבים אחרים.

במרוצת הזמן תבעו התעשיינים ה"מכניסים לקרנות אלה סכומים גדולים, לשתף גם אותם בניצולו של ההון. לפי הסכם בינם לבין ההסתדרות, הופקדו 40% מכספי הקר"נות בנק הפועלים ההסתדרותי, 40% בנק לתעשייה השיך להתאחדות בעלי התעשייה ו־20% בבנק הלואה וחסכון. היה זה הסדר נוח מאוד הן להסתדרות והן לתעשיינים. המפעלים משני הצדדים קבלו הלוואות עז"רות מפקדונות אלה, צברו בעזרתם הון, החזירו אותו במאוחד, כשערך הכסף ירד ירדה מכרעת. הסועל, שפיקדונותיו איבדו 5/6 מערכם, עם ירדת ערך הליירה, יכול היה רק להתמרמר נוכח אובדן תקותו ל"הבטיח את משפחתו לעת צרה.

במקום שמחה, מוכוה השנה נל"סטה על הקרנות למיניהן עיין נוספת. היתה זו עינו הרעבה של האוצר, המסיים את תקציבו השנתי בגרעון גדול, (ראה לעיל) משלם בקושי את משכורת עובדי הממשלה ומתקשה בביצוע, אפילו חלקי, של תקציב הפיתוח.

ברצותם להימנע מהדפסת שטרות כסף חד"שים, כפי שהובטח, החליטו מומחי האוצר, למצוא רוח והצלה במקור חדש זה. אומנם, האוצר הודיע שלא ינהג כקודמו, יצמיד את הלוואותיו וקופות אלה לאנדקס יוקר המחייה, יחזיר את הסכומים בהתאם לערך הכסף בשעת ההחזרה, נוסף ל־5% רבית שנתי.

אולם למרות התנאים הטובים שהוצעו, עוררה הדיעה בין בעלי הפקדונות יותר מכוהה מאשר שמחה, משום מה. שורת ב" (המשד בעמוד 10)

● ראש ממשלת גרמניה המזרחית אפילו הודיע, בשנתו, שגרמניה המאוחדת לא תכיר בהסכם השילומים שנחתם על-ידי גרמניה המערבית.